

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/39656,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Polskie-wizje-i-oceny-komunizmu-po-1939-r-cz-II.html>
03.03.2026, 00:15

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Polskie wizje i oceny komunizmu po 1939 r. (cz. II)” – Warszawa,

Biuro Badań Historycznych IPN wspólnie z Instytutem Historii PAN przygotowały ogólnopolską konferencję naukową „Polskie wizje i oceny komunizmu po 1939 r. (cz. II)”, która obradowała w dniach 5-7 czerwca w Warszawie.

Problematyka związana z komunizmem wciąż inspiruje badaczy. Tematykę tę podejmują w swoich studiach naukowcy z różnych dziedzin nauki, uprawiający nauki społeczne i humanistyczne. Fenomen komunizmu pozostaje jednak w dalszym ciągu nie do końca zgłębiony i zrozumiany. Interpretatorzy ideologii komunistycznej kładą akcent na zróżnicowane aspekty tej zbrodniczej ideologii, co jest szczególnie widoczne w odmiennym podejściu wielu krytyków marksizmu. Pokazują oni, że fenomen komunizmu można rozumieć w skrajnie różnorodny sposób. Refleksja intelektualna nad marksizmem i ideologią komunistyczną była na polskich ziemiach niezwykle żywa już w XIX wieku. Stawiano diagnozy, które w znacznej mierze sprawdziły się w późniejszych latach: myśliciele polityczni nie tylko zwracali uwagę na łączność komunizmu ze wschodnim despotyzmem, ale również podkreślali, że był on istotnym zagrożeniem dla europejskiej kultury. Dalszy rozwój polskich ocen komunizmu nastąpił po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Jak podkreślił Bogdan Szlachta: „To prawda, że realizowana przez bolszewików wizja komunizmu łączona była przez krytyków okresu międzywojennego z zagrożeniem świeżo odzyskanej niepodległości, ich ustalenia miały wymiar jednak ogólniejszy niż wymagała polemika z przeciwnikiem politycznym. Ten ogólniejszy wymiar polskiego spojrzenia na komunizm był widoczny również w kolejnych latach”. Polscy sowietolodzy i badacze byli pod wieloma względami prekursorami, jeśli chodzi o spojrzenie na komunizm i Związek Sowiecki.

Konferencja „Polskie wizje i oceny komunizmu po 1939 r. (cz. II)” ma za zadanie wypełnić dwa komplementarne cele: zaprezentować współczesny stan wiedzy na temat polskiej refleksji nad komunizmem po 1939 r. i pogłębić wiedzę dotyczącą wskazanej problematyki, prezentując szeroką gamę polskich spojrzeń na komunizm. Bez namysłu nad komunizmem i skutkami społecznymi, jakie przyniosło pozostawanie pod sowiecką kontrolą przez blisko pół wieku, nie będziemy w stanie zrozumieć wielu istotnych problemów społeczno-politycznych współczesnej

Polski.

[Zapis konferencji \(IPNtv\)](#)

PROGRAM

5 czerwca: Instytut Historii PAN, Rynek Starego Miasta 29/31, sala im. Joachima Lelewela

10:00-10.20 otwarcie konferencji

10:20-12:30

Panel I: Komunizm jako zjawisko społeczne, polityczne i intelektualne

- 10:20-10:40|
prof. dr hab. Bogdan Szlachta (UJ), Komunizm w polskiej refleksji intelektualnej
- 10:40-11:00
dr hab. Grzegorz Zackiewicz (UwB), Państwo sowieckie w polskiej myśli politycznej 1918-1939
- 11:00-11:20
prof. dr hab. Mariusz Wołos (IH PAN, UP), Związek Sowiecki w polityce zagranicznej II Rzeczypospolitej
- 11:20-11:40
dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska (prof. IH PAN), Komunizm (system sowiecki) w interpretacjach dyplomatów polskich w Moskwie
- 11:40-12:10 dyskusja
- 12:10-12:30 przerwa na kawę

12:30-18:00

Panel II: Druga wojna światowa i początki systemu komunistycznego w Polsce

Cz. I

- 12:30-12:50
prof. dr hab. Marek Kornat (IH PAN, UKSW), Komunizm w optyce gen. Władysława Sikorskiego
- 12:50-13:10
dr Maciej Korkuć (IPN Kraków), AK wobec działalności komunistycznej pod okupacją sowiecką
- 13:10-13:30
dr Karol Sacewicz (IPN Olsztyn), Komunistyczne międzynarodówki w ocenie publicystyki Polski Podziemnej
- 13:30-13:50
dr hab. Waldemar Grabowski (IPN), Rada Jedności Narodowej wobec komunistów w okresie powstaniowym
- 13:50-15:00 przerwa obiadowa

Cz. II

- 15:00-15:20
dr Martyna Rusiniak-Karwat (ISP PAN), Polscy Żydzi a Związek Sowiecki w czasie II wojny światowej
- 15:20-15:40
dr hab. Grzegorz Berendt prof. UG (IPN Gdańsk, UG), Polscy Żydzi wobec komunizmu

(1939-1947)

- 15:40-16:00
dr Wojciech Jerzy Muszyński (IPN Warszawa), Brygada Świętokrzyska a komunizm
- 16:00-16:20
dr Rafał Sierchuła (IPN Poznań), Narodowcy wobec wprowadzenia w Polsce komunizmu
- 16:20-16:40 dyskusja
- 16:40-17:00 przerwa na kawę

17.00-18.40

Panel III: Środowiska społeczne a komunizm w Polsce

- 17:00-17:20
prof. dr hab. Jan Wiktor Sienkiewicz (UMK), Czy komunistyczna sztuka miała wartość?
- 17:20-17:40
dr hab. Tadeusz Rutkowski (UW), Środowisko polskich historyków a komunizm (1945-1989)
- 17:40-18:00
dr Sebastian Ligarski (IPN Szczecin), Środowisko pisarzy a komunizm
- 18:00-18:20
Michał Przeperski (IPN), Środowisko dziennikarskie a komunizm
- 18:20-18:40
dr Michał Wenklar (IPN Kraków), Lewica Października '56 wobec komunizmu na przykładzie krakowskiego Politycznego Ośrodka Lewicy Akademickiej
- 19:00-19:30 dyskusja
- 19:30 zamknięcie pierwszego dnia konferencji

6 czerwca: Przystanek Historia - Centrum Edukacyjne IPN, ul. Marszałkowska 21/25 Warszawa

9:30-13:10

Panel I: Kościół wobec komunizmu w Polsce

Cz. I

- 9:30-9:50
prof. dr hab. Jan Żaryn (Senat RP, UKSW), Stolica Apostolska a komunistyczna Polska
- 9:50-10:10
dr Rafał Łatka (IPN), Prymas Wyszyński a system komunistyczny w Polsce „ludowej” w latach 1956-1981
- 10:10-10:30
dr Mariusz Krzysztofiński (IPN Rzeszów), Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego wobec komunizmu (1939-1993)
- 10:30-10:50
dr hab. Krzysztof Sychowicz (IPN Białystok), Abp Romuald Jałbrzykowski - ostatnia przeszkoda w rozwoju komunizmu na Białostocczyźnie
- 10:50-11:10 przerwa na kawę

Cz. II

- 11:10-11:30
ks. prof. dr hab. Józef Marecki (UPJPiI, IPN), Biskupi krakowscy a komunizm

- 11:30-11:50
dr hab. Paweł Skibiński (UW), Jan Paweł II a komunizm
- 12:10-12:30
dr hab. Konrad Białecki (IPN Poznań, UAM), Kościoły mniejszościowe w PRL a komunizm
- 12:30-13:20 dyskusja
- 13:20-13:40 przerwa na kawę

13:40-15:00

Panel II: Postacie

- 13:40-14:00
dr Robert Spałek (IPN Warszawa), Gomułka - ostatni prawdziwy polski komunista?
- 14:00-14:20
dr hab. Mirosław Szumiło (IPN, UMCS), Gierek i Jaruzelski a komunizm i Związek Sowiecki.
Próba porównania
- 14:20-14:40
Roman Graczyk (IPN Kraków), Adam Michnik a komunizm
- 14:40-15:00 dyskusja
- 15:00-16:00 przerwa obiadowa

16:00-18:00

Panel III: Opozycja

- 16:00-16:20
dr hab. Tomasz Sikorski (prof. US), Ruch Młodej Polski a komunizm
- 16:20-16:40
Maciej Gawlikowski (badacz niezależny), KPN a komunizm
- 16:40-17:00
dr Krzysztof Mazur (UJ), Solidarność podziemna a komunizm
- 17:00-17:20
dr Grzegorz Waligóra (IPN Wrocław) Solidarność Walcząca a komunizm
- 17:20-17:40 dyskusja
- 17:40-18:00 przerwa na kawę

18:00-19:20

Panel IV: Schyłek komunizmu w Polsce

- 18:00-18:20
dr Maciej Zakrzewski (IPN Kraków, UPJPII), Samobójstwo ze strachu przed śmiercią. Ankieta dotycząca stalinizmu na łamach pisma „Zdanie” w latach 1988-1989
- 18:20-18:40
dr hab. Henryk Głębocki (IPN Kraków, UJ), Opozycja solidarnościowa wobec Związku Sowieckiego i ideologii komunistycznej w obliczu transformacji ustrojowej
- 18:40-19:00
dr hab. Miłowit Kuniński (UJ), Mirosława Dzielskiego koncepcja polskiej transformacji ustrojowej
- 19:00-19:20 dyskusja
- 19:20 zamknięcie drugiego dnia konferencji

7 czerwca: Przystanek Historia – Centrum Edukacyjne IPN, ul. Marszałkowska 21/25 Warszawa

10:00-13:00

Panel V: Emigracja wobec komunizmu w Polsce

Cz. I

- 10:00-10:20
prof. dr hab. Adam Bosiacki (UW), Kierunki i skutki rozważań Polaków w koncepcjach sowietologii po II wojnie światowej
- 10:20-10:40
prof. dr hab. Marek Bankowicz (UJ), Polskie analizy krytyczne marksizmu i leninizmu w drugiej połowie XX wieku. Interpretacje Józefa Marii Bocheńskiego i Leszka Kołakowskiego
- 10:40-11:00
dr hab. Piotr Kardela (IPN Olsztyn), Komunistyczna rzeczywistość w PRL w ocenie liderów Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Stanach Zjednoczonych
- 11:00-11:30 dyskusja
- 11:30-11:50 przerwa na kawę

Cz. II

- 11:50-12:10
prof. dr hab. Rafał Habielski (UW), Juliusz Mieroszewski a system sowiecki
- 12:10-12:30
dr Małgorzata Ptasińska (IPN Warszawa, UW) Komunizm na łamach „Kultury” paryskiej w latach 1947-2000
- 12:30-12:50
dr hab. Patryk Pleskot (IPN Warszawa), Solidarność na emigracji a komunizm – na przykładzie inicjatyw upamiętniających postanowienia jałtańskie
- 12:50-13:20 dyskusja
- 13:20-13:40 przerwa na kawę

13.40-14.50

Panel VI: Spojrzenie na komunizm po 1989 r.

- 13:40-14:00
prof. dr hab. Antoni Dudek (UKSW), Problem dekomunizacji w optyce pierwszych rządów RP po 1989 r.
- 14:00-14:20
Prof. dr hab. Andrzej Nowak (IH PAN, UJ), Wyzwania polskiej sowietologii po 1989 r.
- 14:20-14:50 dyskusja
- 15.00 zamknięcie konferencji

Ewentualne pytania prosimy kierować do współorganizatora konferencji ze strony IPN:

dr Rafał Łatka

rafal.latka@ipn.gov.pl

tel. 22 581-85-31

Pliki do pobrania

[Program konferencji \(pdf, 349.2 KB\)](#)

[Plakat \(pdf, 2.89 MB\)](#)

[Zaproszenie \(pdf, 803.66 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala